

Секція: Проблеми макроекономіки

ПОПАДИК М.С.,
студент кафедри економічної кібернетики
ГАДЕЦЬКА З. М.,
к.т.н., доцент кафедри економічної кібернетики
Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ – ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

З давніх часів освіти приділялася значна увага і всі розуміли її необхідність як складової успішного існування держави та нації. Давньокитайський мислитель Конфуцій говорив: «Якщо ваш план — на рік, садіть рис. Якщо ваш план — на десятиліття, садіть дерева. Якщо ж ваш план — на все життя, вчіть дітей» [2]. Ще в Стародавній Греції та Римові виділялися значні кошти на будівництво різноманітних освітніх закладів, а всі керівні посади віддавалися лише освіченим та підготовленим людям. З плином часу змінювалися епохи, технології, пріоритети та цінності, але зовсім не змінювалась значимість високо освічених людей.

Що ж до сучасної України, то інколи виникає думка, що ми як завжди будемо виділятися і ламати стереотипи, руйнуючи те, що створює фундамент успішного існування будь-якої країни, як самобутньої нації. Мова піде про болючу тему сучасного українського суспільства, а саме оптимізацію освіти в Україні за рахунок закриття малоформатних шкіл. Що ж являє собою поняття освіта в сучасній Україні? Освіта - основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального та економічного розвитку суспільства і держави. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості. Освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами. Так коротко і лаконічно описується поняття освіти в законодавстві

України та відношення держави до цього невід’ємного елемента нашого життя. Але хотілося б більш детально розглянути наскільки ці звучні та яскраві слова відповідають дійсності і чи насправді так добре оберігається оплот розвитку та подальшого процвітання нації на законодавчому та практичному рівнях.

Останнім часом в Україні все більш активних обертів набирає програма закриття так званих малокомплектних шкіл, тобто закладів кількості учнів яких інколи не досягає навіть 15. Щоб краще розуміти масштаби проблеми потрібно глянути на цифри, котрі відображають динаміку змін кількості ЗОШ в Україні протягом періоду незалежності. А вони доволі не втішні, в 1990 їх кількість становила 21,8 тис., надалі були певні покращення до 2004 року, а після спостерігається тенденція до поступового зменшення, що значно прискорилося останнім часом, зокрема в період з 2010 по 2015 рік їх кількість скоротилася на 2,7 тисяч (Рис.1) [1].

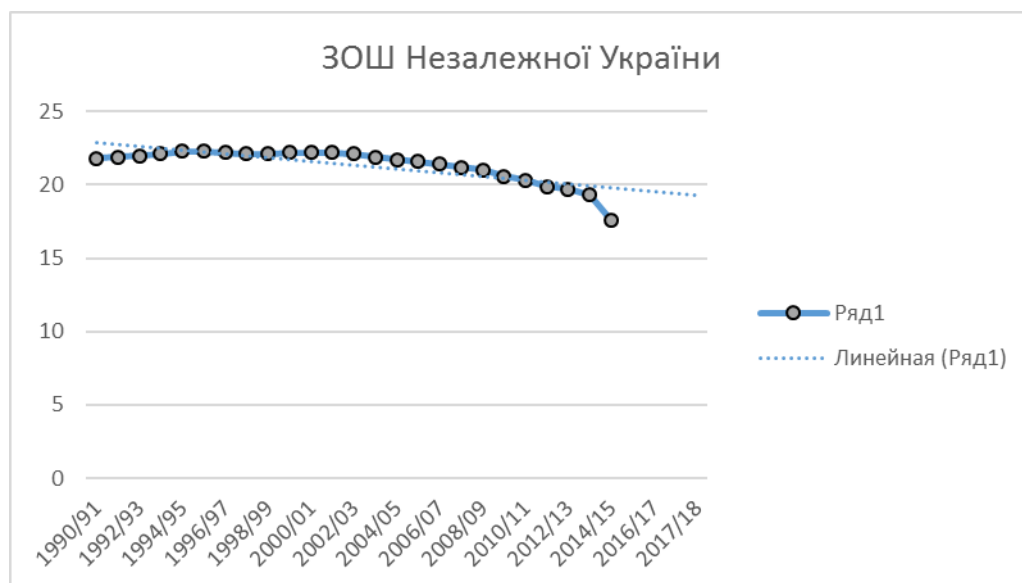


Рис.1. Динаміка зміни кількості шкіл на території України

Якщо дослідити ситуацію за регіонами, то найбільш проблематичними в цьому плані є Вінницька (скорочення з 1116 шкіл до 898); Полтавська (1009-710); Донецька (1325-1115); Хмельницька (1099-812) та Чернігівська (891-625) області (Рис. 2).

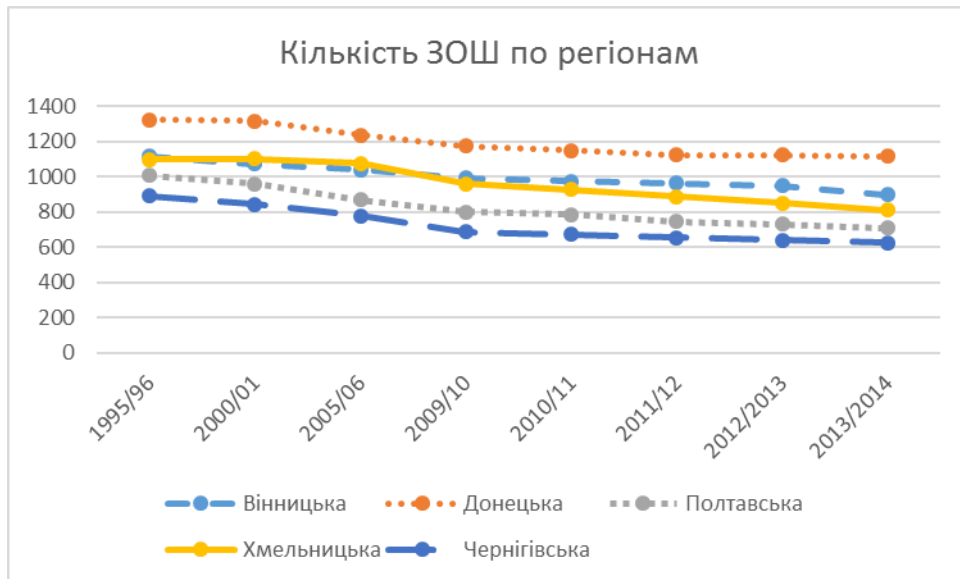


Рис.2. Регіональна динаміка змін кількості ЗОШ найбільш проблематичних областей країни в даному питанні

Як бачимо, робити висновки, щодо регіональності цієї проблематики досить важко, оскільки складнощі існують в областях, що представляють різноманітні куточки країни. Це можна пояснити тим, що проблеми демографії та урбанізації (міське населення становить 69,1%, сільське — 30,9%) існують на всіх теренах нашої держави, тобто більшість молоді в пошуках кращого життя та роботи переїжджає до великих міст, де і продовжує своє подальше життя, народжує дітей, котрі навчаються уже в міських закладах освіти, а сільські школи страждають від нестачі дітей та, як наслідок, появи малоформатних шкіл і відповідного їх закриття. Такі результати не на жарт стривожили українське суспільство. Країна, яка прагне світлого європейського майбутнього і має, на перший погляд активно розвиватися, демонструє речі, котрі суперечать цим принципам. Так, що ж це: «Оптимізація чи Руїнація»? Спробуємо розібратися.

Закриття таких закладів має як своїх прихильників, так і противників. Перші аргументують свою позицію тим, що бюджету не під силу, та і не вигідно утримувати такі установи. До прикладу, норматив витрат на одного учня визначений Міністерством фінансів України становив 8123 гривні. Проте вартість утримання одного учня у

малокомплектній школі є значно вищою й становить від 9 до 38,9 тисяч гривень. Також мінусом є відсутність конкуренції між учнями і поява так званих універсальних вчителів, котрі викладають по 4-5 зовсім різних предметів, що явно погіршує рівень отримуваної освіти. Друга сторона, як контраргументи представляє те, що «ламати – не строїти» і закриті заклади навряд чи вдасться відновити в майбутньому, через те що в більшості випадків вони стають об'єктами грабунку, а інколи і вандалізму, і як наслідок їх відбудова буде майже не можливою. Також, противники закриття стверджують, що ліквідація закладів освіти суперечить програмі відновлення села, що пропагувалася, як попередньою так і нинішньою владою і розвиток та процвітання населеного пункту без власної школи являється неможливим. Аргументи, як перших, так і других мають в собі логічне підґрунтя, так якої ж думки дотримуватися?

На наш погляд, потрібно детально розглядати кожен випадок і лише після ґрунтовного вивчення робити висновки і приймати рішення. У випадках, коли в населеному пункті демографічна ситуація жахлива, тобто кількість нинішніх і потенційних учнів мінімальна, а в подальшому ситуація навряд чи виправиться, то на жаль потрібно напевно все ж таки ЗОШ закривати, оскільки такий заклад найчастіше не має ні потрібних умов, ні матеріально-технічного забезпечення для надання високоякісної освіти, а його утримання є не рентабельним. Але якщо існує хоча б мінімальна можливість для збереження установи і кількість учнів не являється критичною, то потрібно зберігати заклад і оптимізувати його роботу. Це можна робити наприклад, за рахунок переведення школи на надання неповної середньої освіти, а бажаючих продовжити навчання в 10-11 класах возити до базового навчального закладу в цьому регіоні. Також вирішенню цієї проблеми сприяло б створення нових робочих місць в сільській місцевості, що змусило б молодь залишатися жити в селі і як наслідок покращило б демографічну ситуацію. Такий підхід допоміг би

вирішити питання не лише з малокомплектними школами, а й взагалі покращити економічну ситуацію українського села. Ви запитаете за рахунок чого, їх створювати, ці місця? Відповідь у країні з одним із найпотужніших аграрних потенціалів в світі, думаю, очевидна. Якщо ж повертатися до питання освіти, то збереження освітніх закладів є пріоритетним і важливим, адже навчання завжди було основою для процвітання та розвитку і закриття установ, що займаються її поширенням, навряд чи зумовить подальшу розбудову України, як успішної нації.

Література

1. Статистичний збірник «Регіони України»2014
2. Aphorism.org.ua: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://aphorism.org.ua/subrazd.php?page=5&pages_block=1&rid=4&sid=299.